

”Vi arbetar i medborgarnas tjänst”

En kartläggning av bibliotekens mediestrategiska arbete utifrån normerande dokument

Uppdrag Svensk biblioteksförening 2014

Åsa Söderlind
Gullvor Elf

Högskolan i Borås
Bibliotekshögskolan

En samlad översättning 2014

- **Folkbiblioteksmanifest**
- **Skolbiblioteksmanifest**
- **Manifest om mångkulturella bibliotek**
- **Manifest om digitala bibliotek**
- Förklaring om bibliotek och intellektuell frihet
- Glasgowdeklarationen om bibliotek, informationstjänster och intellektuell frihet
- Internetmanifest
- Alexandriamanifestet om biblioteken och informationssamhället i praktiken
- Manifest om öppenhet och god styrning och korruptionsfrihet
- Manifest om biblioteksstatistik
- Manifest om bibliotekstjänster för personer med läsnedsättning
- Etiska regler för bibliotekarier och andra informationsspecialister
- IFLA:s förklaring om bibliotek och intellektuell frihet

Vårt uppdrag

- Kartläggning - hur biblioteken i sin medieplanering förhåller sig till och lever upp till de normerande biblioteksdokumenterna.
- Fördjupad kunskap - om bibliotekens mediestrategiska arbete. Detta som ett bidrag i den pågående och ständigt aktuella debatten och diskussionen om bibliotekets uppdrag och medieurval.
- Undersöka - hur biblioteken i en central process som medieplanering förhåller sig till sina grundläggande biblioteksuppdrag och principer.
- Bidra till – tolkningar och tillämpningsdiskussioner som fokuserar på bibliotekets uppdrag.

Genomförande

- Förfrågan till alla folkbibliotek och universitets- och högskolebibliotek i Sverige om **medieplaner** från de senaste fem åren. Sammanlagt 65 planer har analyserats.
- **21 Kvalitativa intervjuer** med bibliotekarier från folk- skol-, universitets- och högskolebibliotek samt sjukhusbibliotek, även kombinerade folk- och skolbibliotek och regionbibliotek. Intervjuerna har utgått från givna teman.
- Analys av medieplaner + intervjuer relaterat till normerande dokument som manifest och lagstiftning.
- Analysen relaterar till en teoretisk diskussion om urval och censur, respektive frihetsbegreppet (Isaiah Berlin "Two Concepts of Liberty")

Trender i praktiken

- PDA, Patron Driven Acquisition, på forskningsbibliotek
- Flytande bestånd, både folkbibliotek och forskningsbibliotek
- Skaparbibblan /Makerspaces
- Regionala samarbeten som kräver nya mediestrategier
- Effekterna av inköp av e-medier. 95% digitalt på forskningsbibliotek och 10% på folkbibliotek. Frågan om kostnader och rätten till urval dock gemensam
- Förändringar i medieprocesser t.ex. profilköp, färre personer delaktiga i inköpen, nya tjänster som mediestrateger och nya företeelser som Bulk-köp.

Märks manifesten?

De frågor som manifesten tar upp är högst närvarande i det vardagliga biblioteksarbetet och i eventuell medieplan, men ett aktivt förhållningsätt till själva texterna saknas.

Huvudmannens strategier är oftast viktigare.

Tydligast syns detta på universitets- och högskolebiblioteken.

Dilemman/konflikter/problem

Kvalitet och allsidighet, yttrande- och informationsfrihet, censur, objektivitet och neutralitet. Vem/vad bestämmer vad alla dessa begrepp egentligen innebär i det konkreta biblioteksarbetet?

Informationsfriheten och dess gränser. Gränsen för vad man inte förvärvar och motiveringen till denna gräns? Vem/vad bestämmer?

Censurfrågan, vad innebär eventuell censur på bibliotek? **Vad är censur och vad är urval?** Olika synsätt finns.

Hur **representera mångfald** på bibliotek?

Det tydligaste dilemmat just nu: den mellan **informationsfriheten och viljan att arbeta mot främlingsfrihet och rasism.**

Kontroll eller inte kontroll över urval och mediebestånd, kopplat till frågan om bibliotekets självständighet och användarstyrning vad gäller urval. Vem har kontroll och utifrån vilka grunder?

5 olika förhållningssätt/strategier

- Att stanna kvar på den retoriska nivån
- Att säga JA och hålla fast vid principen om informationsfrihet
- Att säga NEJ – att vilja ha en tydligare gräns
- Kompromiss
- Dialog

Kvalitetsbegreppet

Det finns en pragmatisk inställning till och stort utrymme för fri tolkning till begreppet kvalitet och en stor tillit till användarens tolkning.

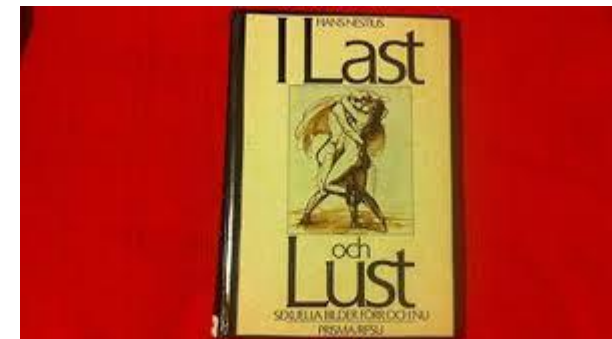
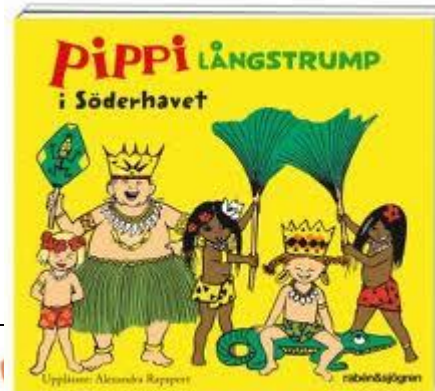
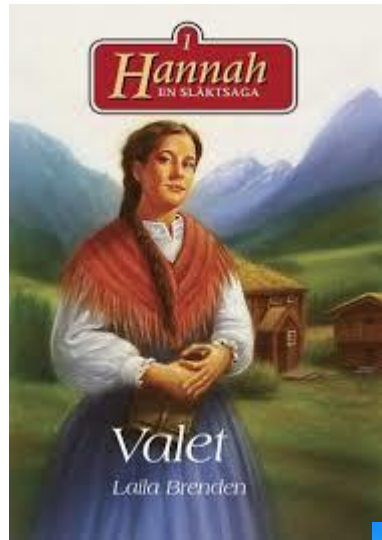
”Jag måste säga att det här kvalitetsbegreppet är något vi ibland tummar på, men visst, det är ju ett ganska flexibelt begrepp.”

”Men att en bok fått dålig kritik, dåliga recensioner, det är inte ett skäl längre för oss att inte köpa in den”

”Vem har rätt att bestämma vad som är bra eller dåligt egentligen? Vi kan ju tycka, självklart, att vissa böcker håller litterär kvalitet, men vi dömer inte längre, läsupplevelsen är olika [hos olika personer]”

Hur håller man ett idédokument vid liv?

Dilemmafrågor:

Tack för oss!
Frågor

Kontakta oss:

asa.soderlind@hb.se, gullvor.elf@hb.se

Det är ju inte så att vi går omkring och letar i hyllorna efter stereo- typer, utan snarare är det väl så att vi reagerar om någon låntagare lyfter någonting, gentemot oss, att det här är ett problem /.../och då tar vi den situationen då. Sen är det inte givet vad ett beslut på biblioteket ska bli utan det har vi sagt att vi tar varje bok för sig.

Det här var en låntagare som inte riktigt ville godta att vi inte köpte in den [den aktuella boken] av det skälet att vi tyckte att den inte höll måttet. Då fick vi ha en diskussion om det, vi fick fundera lite över vår allsidighet – har vi litteratur som tar upp båda delarna utav det här perspektivet i den här frågan? Och då bestämde vi faktiskt att köpa in den ändå. En kollega fick läsa igenom den och kunde inte säga riktigt om den var hets mot folkgrupp, även om det var en ganska illa upp- byggt resonemang i den så kan man inte betrakta den som en olag- lig utsaga, vi insåg att vi köper in den trots allt. Låntagaren var nöjd med det och lämnade tillbaka den, och sen försvann den ifrån hyllan. I det läget bestämde vi att vi ersätter den inte med någon ny/.../ ibland är det ju så med böcker som förkommer.

Det är ju det här ja:et som vi säger att vi ska ha. Alltså, vad är grunden i det vi gör? Grunden är att tillgängliggöra, och då kan det vara så att även medier med ett innehåll som är kontroversiellt är lika viktigt att ha som det som ingen har någon åsikt om, om ni förstår hur jag menar. Vi har tryckfrihet i Sverige, vi har åsiktsfrihet, och vi ser det som att biblioteket är platsen dit du kan komma och ta del av många olika åsikter, för att på ett kvalificerat sätt kunna bilda dig en egen uppfattning/.../ Sen på ett bibliotek så jobbar vi också med förmedling, och i förmedlingsarbetet tycker jag att man kan ta helt andra kliv om det är så att man vill säga någonting speciellt. Men i själva förvärvsarbetet tycker jag det här med att säga ja i hög utsträckning är viktigt.1

Köper man in någonting som man vet är ett känsligt ämne så bör man åtminstone veta att det är ett känsligt ämne, så att man kan titta lite grann på hur mycket lånas det och så där. Det kan ju vara bra ibland att problematisera vissa saker och prata med en elev om olika böcker.